

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران چگونه شکل گرفت

اشاره:

در رقابت جهانی، کیفیت و قیمت دو اصل عمده می‌باشد که می‌تواند در حضور یا خروج بنگاه‌های اقتصادی - تولیدی در بازار جهانی، نقش بسزایی داشته باشد. مصرف‌کنندگان خارجی بیش از مصرف‌کنندگان داخلی به کیفیت و مرغوبیت کالاها و خدمات، اهمیت می‌دهند و چنانچه محصول فاقد کیفیت استاندارد به آنها عرضه شود، از خرید و مصرف آن پرهیز می‌کنند. لذا داشتن تشکیلاتی که ناظر بر کیفیت محصولات صادراتی باشد، امری ضروری بوده و به همین جهت پایه‌های تأسیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی در ایران گذارده شد. در این گزارش با نحوه شکل‌گیری این مؤسسه و فعالیت آن آشنا می‌شویم.

تاریخچه تشکیل مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

اولین تشکیلات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران با تصویب قانون اوزان و مقیاس‌ها در سال ۱۳۰۴ مطرح شد. سپس در سال ۱۳۳۲ به لحاظ ضرورت تعیین ویژگی‌ها و نظارت بر کیفیت کالاهای صادراتی و وارداتی، ایجاد یک تشکیلات رسمی مورد توجه قرار گرفت و هسته اولیه تشکیلات سازمانی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به صورت اداره‌ای در وزارت بازرگانی وقت، شکل گرفت. در سال ۱۳۳۹ با تصویب قانون تأسیس مؤسسه استاندارد ایران، این مؤسسه کار خود را در چارچوب هدف‌ها و مسؤولیت‌های تعیین شده آغاز کرد. در همین زمان مؤسسه استاندارد ایران به عضویت

سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO) درآمد که تا امروز به شکل مؤثری ادامه یافته است.

○ ضرورت تعیین ویژگی‌ها و نظارت بر کیفیت کالاهای صادراتی و وارداتی، سبب شد که ایجاد تشکیلات رسمی برای مؤسسه استاندارد ایران در سال ۱۳۳۲ مورد توجه قرار گیرد.

در حال حاضر مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در بیشتر کمیته‌های فنی بین‌المللی حضور فعال دارد و بر اساس آخرین اطلاعات دریافتی از ایزو، در ۱۳۷ کمیته فنی اصلی و فرعی، عضو فعال و در ۱۱۱ کمیته فنی اصلی و فرعی عضو ناظر می‌باشد.

دبیرخانه کمیته فرعی واژه‌شناسی اطلاعات و اسناد، دبیرخانه کمیته فنی شوینده‌ها (مواد فعال سطحی) و دبیرخانه کمیته فنی کودهای شیمیایی در ایران مستقر می‌باشد.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران علاوه بر عضویت در سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO)، سازمان بین‌المللی اندازه‌شناسی قانونی (OIML) و انجمن جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و تکنولوژیکی (WAITRO) با سازمان‌های بین‌المللی دیگر از جمله کمیسیون بین‌المللی الکترونیک (IEC) و عهدنامه متر راجع به دفتر بین‌المللی اوزان و مقیاس‌ها (BIPM) همکاری دارد.

وظایف و مسؤولیت‌های مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

وظایف و مسؤولیت‌های مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران بر مبنای قانون مصوب بهمن ۱۳۷۱ به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی به‌عنوان تنها مرجع رسمی در کشور به استثنای مواد دارویی
- ۲ انجام تحقیقات کاربردی به‌منظور تدوین استاندارد، بالا بردن کیفیت کالاهای تولید داخلی، کمک به بهبود روش‌های تولید و کارایی صنایع.
- ۳- ترویج استانداردهای ملی.
- ۴- نظارت بر اجرای استانداردهای اجباری.
- ۵- کنترل کیفیت کالاهای صادراتی مشمول مقررات

استاندارد اجباری و جلوگیری از صدور کالاهای نامرغوب به‌منظور فراهم نمودن امکان رقابت با کالاهای مشابه خارجی و حفظ بازارهای بین‌المللی.

۶- کنترل کیفیت کالاهای وارداتی مشمول مقررات استاندارد اجباری به‌منظور حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان داخلی و جلوگیری از ورود کالاهای نامرغوب خارجی.

۷- ترویج سیستم بین‌المللی یکاها SI به‌عنوان سیستم رسمی اوزان و مقیاس‌ها در کشور و کالیبره کردن وسایل سنجش.

۸- آزمایش و تطبیق نمونه کالاها با استاندارد مربوطه، اعلام مشخصات و اظهارنظر مقایسه‌ای و صدور گواهی‌نامه‌های لازم.

از نظر مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مفهوم استاندارد، تعیین و تدوین ویژگی‌های لازم در تولید یک فرآورده و انجام یک خدمت می‌باشد.

مرجعیت قانونی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران براساس اختیارات و وظایف قانونی در موارد زیر به‌عنوان مرجع در کشور شناخته شده است.

۱- تعیین و تدوین استاندارد ملی (رسمی) به‌استثناء مواد دارویی.

۲- تعیین ویژگی کالاها و مقایسه آن با استانداردهای مربوط (به استثنای مواد دارویی)

○ مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در ۱۳۷ کمیته فنی اصلی و فرعی سازمان بین‌المللی استاندارد (ایزو) عضو فعال و در ۱۱۱ کمیته فنی اصلی و فرعی آن عضو ناظر می‌باشد.

۳- اجرای سیستم بین‌المللی یکاها و کالیبره کردن وسایل سنجش.

۴ تأیید صلاحیت شرکت‌ها و مؤسسات بازرسی‌کننده داخلی و خارجی (سورویانس) و بازرسی کالا در مبدأ و مسیر.

۵- رنگ‌گذاری و تعیین عیار فلزات گرانبها.

در همین حال، آزمایشگاه‌های مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در سراسر کشور به‌عنوان آزمایشگاه‌های مرجع شناخته شده است.

ارکان و تشکیلات

به موجب قانون، ارکان مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، عبارتند از:

- ۱- شورای عالی استاندارد
- ۲- رییس مؤسسه.

شورای عالی استاندارد

شورای عالی استاندارد بالاترین مرجع سیاست‌گذاری و تعیین‌کننده خط‌مشی مؤسسه در زمینه‌های مختلف می‌باشد و ترکیب آن عبارت است از:

- ۱- رییس‌جمهور که ریاست شورای عالی استاندارد را برعهده دارد.

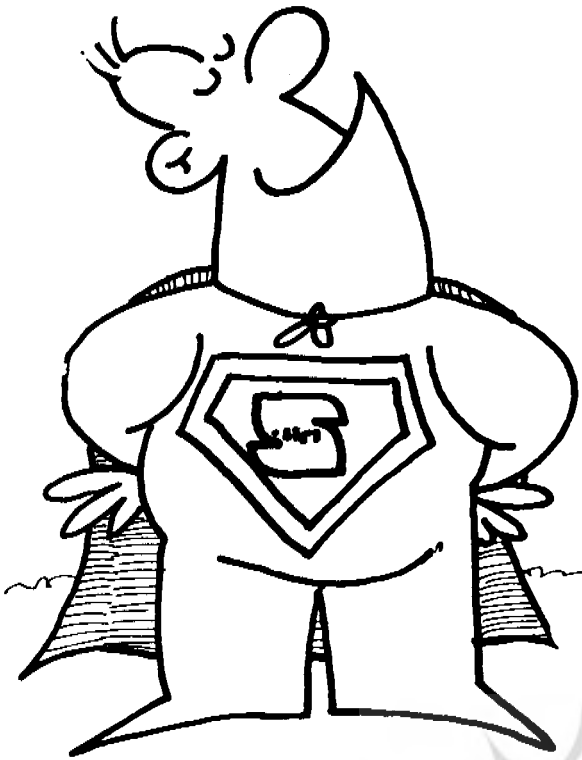
- ۲- وزرای صنایع، معادن و فلزات، فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بازرگانی، کشاورزی و مسکن و شهرسازی.
- ۳- رییس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران.
- ۴- رییس مؤسسه به‌عنوان دبیر شورای عالی استاندارد.

- ۵- دو نفر کارشناس در امور استاندارد که به پیشنهاد رییس مؤسسه و با حکم رییس‌جمهور برای مدت سه سال به این سمت انتخاب می‌شوند.

○ **عمده‌ترین وظایف مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی، انجام تحقیقات کاربردی، ترویج استاندارد ملی، نظارت بر اجرای استانداردهای اجباری، کنترل کیفیت کالاهای صادراتی و وارداتی و ترویج سیستم بین‌المللی یکاها IS به عنوان سیستم رسمی اوزان و مقیاس‌ها در کشور می‌باشد.**

رییس مؤسسه

رییس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران با

حکم رییس‌جمهوری برای مدت سه سال انتخاب می‌شود. بالاترین مقام اداری، مالی و فنی مؤسسه است و مسئولیت تمام امور اداری، اجرایی، تحقیقاتی و آموزشی مؤسسه را برعهده دارد.

تشکیلات مؤسسه استاندارد در مرکز و شهرستان‌ها

تشکیلات کلی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران برای اداره امور اجرایی، علمی، تحقیقاتی و آزمایشگاهی بر اساس آخرین نمودار سازمانی مصوب به شرح زیر می‌باشد:

۱- پژوهشکده‌های مؤسسه

به موجب تبصره ذیل ماده ۲ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، تشکیلات تحقیقاتی مؤسسه معادل پژوهشگاه شناخته شده و بر اساس مصوبه شورای گسترش آموزش عالی، مؤسسه در حال حاضر دو پژوهشکده دارد. ابتدا پژوهشکده شیمی و مهندسی شیمی با چهار گروه پژوهشی بیولوژی، میکروبیولوژی، مواد غذایی و شیمی نساجی. سپس پژوهشکده صنایع با چهار گروه پژوهشی مکانیک، راه و ساختمان، برق و مهندسی پزشکی.

آزمایشگاه‌های مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران از کارآمدترین شبکه‌های آزمایشگاهی کشور است که در اشکال آزمایشگاه‌های موجود در مرکز، آزمایشگاه‌های مستقر در واحدهای استانی و شهرستان‌ها و آزمایشگاه مورد تأیید مؤسسه (آزمایشگاه اکرودیته یا همکار) فعالیت می‌کنند.

○ شورای عالی استاندارد به ریاست رئیس‌جمهوری و عضویت هفت وزیر، رئیس اتاق بازرگانی و دو کارشناس استاندارد، بالاترین مرجع سیاست‌گذاری و تعیین خط مشی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران است.

در رأس نمودار سازمانی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ریاست و سپس چهار بخش اداره حراست، مدیریت روابط عمومی و امور بین‌الملل، مدیریت حقوقی و امور مجلس و مدیریت امور استان‌ها قرار دارد.

در زیر این مجموعه، معاونت اداری مالی، معاونت طرح و برنامه و تدوین استاندارد، معاونت مکانیک، برق و الکترونیک، معاونت نساجی، کشاورزی و غذایی و معاونت شیمیایی، ساختمانی و بسته‌بندی قرار دارد.

در معاونت طرح و برنامه و تدوین استاندارد، پنج مدیریت قرار دارد که شامل مدیریت طرح و برنامه، مدیریت سیستم‌های کیفیت، مدیریت آموزش و هماهنگی تحقیقات، مدیریت هماهنگی تدوین استاندارد و مدیریت بازرسی و امور صادرات و واردات می‌باشند.

در زیرمجموعه معاونت مکانیک، برق و الکترونیک، چهار مدیریت قرار دارد که شامل مدیریت صنایع مکانیکی و فلزشناسی، مدیریت مهندسی پزشکی، مدیریت صنایع برق و الکترونیک و مدیریت اندازه‌شناسی و اوزان و مقیاس‌ها می‌باشند.

در زیرمجموعه معاونت نساجی، کشاورزی و غذایی نیز چهار مدیریت وجود دارد که شامل مدیریت صنایع کشاورزی و غذایی، مدیریت صنایع نساجی و چرم، مدیریت تحقیقات بیولوژی و مدیریت میکروبیولوژی و بیوتکنولوژی می‌باشند.

در زیرمجموعه تشکیلات معاونت شیمیایی، ساختمانی

و بسته‌بندی نیز چهار مدیریت قرار دارد که عبارتند از: مدیریت صنایع شیمیایی، مدیریت صنایع پلیمری، مدیریت صنایع ساختمانی و معدنی و مدیریت صنایع بسته‌بندی و سلولزی. واحدهای استانی نیز به‌طور مستقیم زیر نظر ریاست مؤسسه فعال می‌باشند.

آزمایشگاه‌های حوزه معاونت مکانیک، برق و الکترونیک شامل ۴۱ آزمایشگاه می‌باشد که بنا به نوع فعالیت در زیرمجموعه مدیریت‌های چهارگانه این معاونت قرار می‌گیرند.

تعداد آزمایشگاه‌های حوزه معاونت نساجی، کشاورزی و غذایی، ۲۸ مورد می‌باشد که زیر نظر مدیریت‌های چهارگانه فعالیت دارند. شمار آزمایشگاه‌های زیر نظر چهار مدیریت مربوط به معاونت شیمیایی، ساختمانی و بسته‌بندی نیز ۱۸ مورد می‌باشد.

آزمایشگاه‌های مستقر در واحدهای استانی در مراکز استان‌ها و برخی شهرستان‌ها دایر می‌باشند و در زمینه‌های شیمیایی، غذایی، میکروبیولوژی، بیولوژی، نساجی، رنگ فلزات، اوزان (ثابت و سیار)، مکانیک، برق، ساختمان و صادرات فعال می‌باشند.

○ تشکیلات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در مرکز و شهرستان‌ها، شامل پژوهشکده‌های مؤسسه و آزمایشگاه‌ها می‌باشد. واحدهای استانی زیر نظر مستقیم رئیس مؤسسه فعالیت می‌کنند.

آزمایشگاه‌های همکار (اکرودیته) به استناد تبصره ۲ ماده ۲ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و به تعداد ۸۰ واحد آزمایشگاهی، تحقیقاتی وابسته به دولت و بخش خصوصی دارای گواهی تأیید صلاحیت آزمایشگاه، دایر و فعال می‌باشند.